

Liv&Sjæl

”Når to eller tre generationer mødes i et godt fællesskab, er det en stor gave.”

ANNETTE OG JØRGEN DUE MADSEN

I krig for det gode **SIDE 12**

Ført bag lyset **SIDE 13**

En duft af indian summer **SIDE 20**

I lære som helikoptermor **SIDE 20**

Denne side er redigeret af Poul Nielsen

DET FLEKSIBLE SAMFUND Moderne mennesker indgår flere foreløbige aftaler, og den nye teknologi giver mulighed for at ændre og aflyse i sidste sekund. I denne uge sagde Datatilsynet god for kommuner og hospitalers brug af huske-sms’er

VI HAR EN AFTALE – TIL VI ÆNDRER DEN

AF LENE HALMØ TERKELSEN

”Husk du har en tid i Blodbanken”.

To insisterende bip fra mobiltelefonen vækker hukommelsen. På Odense Universitetshospital har man gennem det seneste års tid sendt sms-beskeder til bloddonorerne, og i denne uge sagde Datatilsynet god for, at myndighederne benytter sms og e-mail til at huske borgerne på aftaler. Også selvom indholdet er fortroligt og personfølsomt. Regionerne forventer at kunne spare 50 millioner kroner om året ved at huske patienter på deres aftaler, og det svarer godt til den virkelighed, lægesekretær Hanne Rønn Hansen oplever i Blodbanken i Odense.

Vores påmindelses-system har netop været nede en uge, og vi kunne mærke med det samme, at flere glemte deres aftale. Den tid er forbi, hvor man skrev sine aftaler ind i en Mayland-kalender eller satte et tidsbestillingskort på køleskabsdøren. I dag siger mange nej tak til kortet. De ved, at der kommer en påmindelse, så de ikke behøver at huske fremtidige datoer. Nu har folk i stedet deres mobiltelefon ved hånden i toget, hjemme og på arbejdspladsen, og de er vant til at få sms-beskeder fra både frisøren og tandlægen,” siger Hanne Rønn Hansen, der har oplevet en ændret indstilling blandt donorerne i de otte år, hun har været ansat på afdelingen.

”Naturligvis var der også enkelte, som glemte deres aftale dengang, men i dag skal folk i højere grad mindes om den.”

Den fynske lægesekretær er ikke den eneste, som har registreret en ændring i moderne menneskers forhold til aftaler. Vi glemmer dem, ændrer dem, overskrider dem, udskyder dem, laver flere, end kalenderen kan rumme, og aflyser dem så igen. Kort sagt tillægger dem mindre værdi.

”Aftalen er gået fra at være en sikkerhed til at være en sandsynlighed,” siger filosof Anders Fogh Jensen.

Han har forsket i den midlertidighed, der præger det moderne samfunds relationer og har i den forbindelse registreret, hvordan aftalestrukturen har ændret sig, så et kryds i kalenderen betyder noget andet i dag end for blot 30 år siden.

”Det er blevet meget mere almindeligt og legitimt at lave sine aftaler om. Når vi indgår en aftale, er det underforstået: Vi har en aftale, hvis ikke andet sker. Derfor er man også nødt til at bekræfte aftalen, så man er sikker på, at den anden vil overholde den. Bekræftelsen har dermed fået en vigtig funktion i den nye aftalekultur,” forklarer Anders Fogh Jensen, der blandt andet modtager mail fra sin tandlæge, som blot vil forsikre sig om, at han dukker op til den planlagte aftale.

Med god grund. Hvert år taber sundhedssystemet millioner af kroner på udeblevne patienter, og alt fra restauranter til psykologer er begyndt at opkræve gebyrer fra folk, der afly-

ILLUSTRATION: MORTEN VOIGT

ser i sidste sekund. Dertil kommer alle de private møder, som hele tiden forhandles, flyttes og udsættes.

Kald det upålidelighed. Eller fleksibilitet. Anders Fogh Jensen vælger det sidste.

”Når aftalestrukturen har ændret sig, skyldes det blandt andet, at det er utrolig vigtigt at være fleksibel i det moderne samfund. Man skal holde alle mulighederne åbne, og vi forsøger i højere grad at optimere vores tid ved at vente med at tage stilling til, om vi rent faktisk vil gøre det, vi har planlagt, til sidste øjeblik.”

Mobiltelefonen kan ikke alene bekræfte tiden hos tandlægen. Den understøtter også de mange løse aftaler, fordi den giver mulighed for at ringe eller skrive for at justere planer, lige op til og mens aktiviteterne finder sted. Kolleger får straks at vide, at man sidder fast i trafikken, så de i stedet for at blive fornarmede kan hente en kop kaffe og udsætte mødet. Tidsplanen smuldrer. Som sociologen Rich Ling skriver i bogen ”The Mobile Connection”, så har mobiltelefonen ændret måden, hvorpå vi organiserer vores hverdag. Tidligere koordinerede man aktiviteter

ved hjælp af armbandsuret, men i dag har den mekaniske tid fået konkurrence af det mere fleksible system. Og det er belejligt for moderne mennesker, der skal organisere flere aktiviteter på flere forskellige steder end tidligere. Børn skal hentes, mødet i badminton-

klubben arrangeres og jobbet passes. Det hele er muligt at planlægge fra mobiltelefonen. Altid og alle steder, som Rich Ling udtrykker det.

For mange yngre mennesker bliver sociale netværkstjenester som Arto og Facebook ligesom

”Det er blevet meget mere almindeligt og legitimt at lave sine aftaler om. Når vi indgår en aftale, er det underforstået: Vi har en aftale, hvis ikke andet sker.”

ANDERS FOGH JENSEN, FILOSOF

mobiltelefonen brugt til at koordinere møder, fortæller adjunkt Malene Charlotte Larsen fra Aalborg Universitet. Hun har forsket i børns og unges motiver til at bruge elektroniske netværk og har i den forbindelse iagttaget, hvordan netværkssiderne supplerer mobiltelefonens rolle som planlægningsværktøj. Med et klik kan man indgå og opløse aftaler.

”De nye medier har givet flere muligheder for at planlægge det fysiske møde, og på nettet bliver aftaler om samvær med vennerne tilmed synliggjort, når de unge skriver ’skal vi ses i morgen?’, eller at de glæder sig til at mødes med vennerne på tirsdag.

Det er impulsivt, og aftalen kan lige så kvikt erstattes af beskeden ”er blevet syg. Kommer ikke. Øv.”

Men ændringen i aftalekulturen kan ikke alene forklares med, at teknologien har gjort det lettere og dermed mindre forpligtende at indgå aftaler, mener professor i psykologi Svend Brinkmann ved Aalborg Universitet.

”Vi skubber også aftalerne, fordi vi har mange ting, vi skal nå. De fleste mennesker har en fornemmelse af tid som noget, der accelererer, og vi får mindre og mindre af den. Derfor kan det være en ren overlevelsesmekanisme, at man laver sin aftale om,” siger Svend Brinkmann, der også peger på individualiseringen som forklaringsmodel.

”Det er en del af den selvledelseskultur, der præger børn helt fra skolestart, hvor de skal tage ansvar for egen læring. En naturlig konsekvens af denne ’jeg er min egen’-virksomhedstankgang er, at det er mig, der bestemmer, hvornår jeg har tænkt mig at møde op.”

Holdningsskiftet præger især de yngre generationer, vurderer Svend Brinkmann.

”Folk på 40 år og opefter er vokset op med en anden fornemmelse for forpligtelse over for de aftaler, man indgår.”

Han holder en tænkepause ved spørgsmålet om, hvorvidt der er nogle aftaler, vi aldrig kan finde på at lave om.

”Nu har jeg lige været til bryllup i weekenden, og der lover man jo hinanden at komme i kirken på et bestemt tidspunkt, og i kirken giver man så igen et løfte. Den første aftale holder folk. Den næste er der mange, som ikke holder,” lyder det så.

Spørgsmålet er, om der er tale om en moralsk glidebane, når tiden og aftalerne konstant er udsat for forhandling og forandring. Svend Brinkmann mener ikke nødvendigvis, at man kan tale om et værdiskred, blot fordi folk ”flekser” mere, hvad angår tid og aftaler, men han forstår, at det kan synes, som om tingene er under opløsning.

”Det er en del af vores protestantiske kultur, at man skal gøre sin pligt, holde sit ord og komme til tiden. I mange andre kulturer har man et helt andet syn på tid og aftaler, og enhver, der har rejst i Mellemamerika, Mellemøsten eller Østasien, har oplevet et helt andet forhold til aftaler, uden at

man nødvendigvis vil betegne det som moralsk depraverede samfund.”

Det er dog ikke helt uproblematisk, hvis vi i stadig højere grad overbooker og aflyser, understreger Svend Brinkmann.

”Det er fundamentalt for os som mennesker og for samfundet generelt, at vi kan indgå aftaler og regne med, at de bliver overholdt. Nietzsche definerer et sted mennesket som det eneste dyr, der kan afgive og overholde løfter. Derfor socialiserer vi også vores børn til at lære at afgive løfter, og mens vi ikke forventer, at små børn skal kunne holde deres aftaler, så gør vi det af voksne, fornuftige væsner. Hvis vi slækker på evnen til at overholde aftaler, er det en form for tilbagevenden til et barnligt stadium. Der er en risiko for, at det hele bliver for midlertidigt, når man ikke kan stole på hinanden længere. For at mennesker kan trives og udvikle sig til at blive fornuftsvæsner og demokratiske borgere, der kan deltage i samfundet, skal de kunne regne med hinanden. I det moderne samfund har vi komplekse former for arbejdsdeling, og vi er afhængige af hinanden. Man kan kun opretholde den komplekse samfundsstruktur, hvis folk er til at stole på.

Filosoffen Anders Fogh Jensen mener ligeledes, at det fleksible aftalesystem har både fordele og ulemper.

”På den ene side giver det en utrolig frihed. Jeg behøver ikke at møde op til min tid hos kiropraktoren om tre uger, hvis jeg ikke længere har ondt i ryggen. Derfor kalkulerer min kiropraktor med aflysninger og tager flere aftaler ind, end han egentlig har tid til, og det betyder ventetid, hvilket jeg så indretter min adfærd efter, så jeg kommer lidt senere end aftalt.”

Når ingen kan regne med de andre, og alle overbooker, bliver det fleksible aftalesystem ufleksibelt. Samtidig påvirker den højere grad af uvished os, mener Anders Fogh Jensen.

”Det skaber uro. Ingen ved præcis, hvad der skal ske, og alle spiller en form for aftale-tetris, hvor man forsøger at få mest muligt ind i kalenderen.”

Har vi en aftale? I Blodbanken på Odense Universitetshospital kan de blot håbe. Og sende en sms.

Ifølge Svend Brinkmann bliver det økonomiske faktorer, som kommer til at afgøre, hvordan aftalekulturen vil udvikle sig fremover.

”I Danmark har vi tradition for punktlighed, præcision og ordholdenhed, og netop denne tradition har været med til at gøre os til et rigt videnssamfund. Når man først finder ud af, at det ikke er særlig produktivt hele tiden at lave aftaler om, vil der formodentlig ske en ændring, så man finder andre måder at lede medarbejdere på og undervise på i skolerne. På den måde får vi nogle af de gamle dyder tilbage.

livogsjael@k.dk

Nyudgivelser fra Unitas Forlag

Bibelhistorier for de små – ni solide papbøger i samleæske

Bibelhistorier for de 2-5-årige med farverige illustrationer og genfortællinger fra Det Gamle og Det Nye Testamente. Bøgernes bagsider kan pusles sammen til billede.

9 bøger
i æske
99 kr.

224 sider,
299 kr.

Den Danske Klosterrute, bind 3 – Fra Helsingør til Slangerup med Eskilø

Tag med på pilgrimsvandring gennem det smukke Nordsjælland. Ruten går gennem stille skove, langs søer og med stop ved slotte, kirker og andre kultursteder. Udfør lige kort og mange praktiske oplysninger.

Af Jens Kristian Krarup

190 sider
129 kr.

Altid elsket – Tanker om tro og kærlighed

En bog fuld af citater, små fortællinger og vers, der har Guds kærlighed som fælles omdrejningspunkt. Oplagt til brug ved andagter og andre sammenkomster.

Af Kristina Reftel

KØB BØGERNE PÅ WWW.UNITASFORLAG.DK ELLER HOS DIN BOGHANDLER

